

РОЛЬ І МІСЦЕ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СТРУКТУРІ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ

Латенко С.Б., Пеценко Н.І.

*Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»
імені Ігоря Сикорського*

Анотація. Робота присвячена питанням розвитку відновлювальної медицини в Україні, її структурі, завданням та перспективам використання реабілітаційних технологій.

Ключові слова: відновлювальна медицина; медична реабілітація; фізична реабілітація.

Аннотация. Работа посвящена вопросам развития восстановительной медицины в Украине, её структуре, задачам и перспективам использования реабилитационных технологий.

Ключевые слова: восстановительная медицина; медицинская реабилитация; физическая реабилитация.

Abstract. The work is devoted to development of regenerative medicine in Ukraine, its structure, tasks and perspective of the use of rehabilitation technologies

Keywords: regenerative medicine; medical rehabilitation; physical rehabilitation.

Вступ.

В останні роки активного становлення і інтенсивного розвитку набуває перспективний профілактичний напрямок у вигляді відновлювальної медицини (ВМ) який затвердився на основі принципів санології та валеології. Висока захворюваність і смертність, зниження якості життя, негативний приріст народонаселення України сприяли розробці і впровадженню в практичну медицину самостійного профілактичного напрямку. В основу ВМ, як напрямку медичної науки і практичної охорони здоров'я, були покладені профілактичні принципи охорони здоров'я здорової людини [1,5,7].

У процесі розвитку ВМ, як галузі

медицини, виходячи із запитів практичної охорони здоров'я і потреби в інтеграції оздоровчо-реабілітаційних технологій, сфера компетенції ВМ була розширена від відновлення здоров'я здорової людини до відновлення найважливіших функцій організму на всіх етапах профілактики і медичної реабілітації [2,4].

Мета та завдання дослідження.

Проаналізувати зміст, структуру і завдання відновлювальної медицини, як самостійного напрямку медичної науки, з метою визначення ролі, місця та перспектив використання в ній реабілітаційних та оздоровчих технологій.

Результати дослідження та їх обговорення. Під ВМ в широкому сенсі розуміють систему знань і практичних дій, які спрямовані на відновлення функціональних резервів організму лю-

дини, підвищення рівня її здоров'я і якості життя, знижених в результаті несприятливого впливу факторів зовнішнього середовища і діяльності або в результаті хвороби (на етапі одужання або ремісії), шляхом застосування переважно не медикаментозних методів [1,2,5,].

Основні завдання відновлювальної медицини:

– розробка теорії та організаційно-методичних принципів ВМ як нового напрямку в профілактичній медицині, орієнтованого на формування системи охорони здоров'я людини, профілактику захворювань і медичну реабілітацію [1,2];

– розробка і впровадження в практику охорони здоров'я сучасних методів інтегральної та посистемної оцінки функціональних резервів людини (включаючи експрес-методику), як основи розробки індивідуальних оздоровчо-реабілітаційних програм та аналізу їх ефективності [2,3,6];

– вивчення механізмів впливу і розробка способів відновлювального впливу фізичних факторів та засобів традиційної медицини на адаптивну саморегуляцію функцій з метою створення нових системно-аналітичних, інформацій-

них та коригуючих технологій оздоровчо-реабілітаційної допомоги [2,6];

– поліпшення якості життя хронічно хворих та інвалідів, шляхом надання їм умов і застосування реабілітаційних технологій для реалізації наявного (залишкового) потенціалу здоров'я [4,5].

У зв'язку із цим пріоритетним напрямком ВМ є наукове обґрунтування і розробка спеціальних технологій, застосування яких у загальній системі оздоровчих заходів повинне сприяти усуненню порушень регулюючих систем, посиленню здатності до саморегуляції і підвищенню захисних механізмів. У ВМ використовують 3 типи технологій: діагностичні, коригуючі та інформаційно-навчальні [2,5].

Діагностичні технології включають:

– методи паспортизації здоров'я, спрямовані на вивчення індивідуальних особливостей функціонального стану організму людини та визначення відповідності показників стандартам і референтним величинам;

– методи сертифікації (експертизи) здоров'я, якими визначають відповідність досліджуваних показників вимогам, притаманним конкретними видами діяльності людини;

– моніторинг і диспансерно-динамічне спостереження за станом здоров'я людини, дослідження з виявленням факторів ризику і прогноз розвитку захворювання.

Коригуючі технології включають великий арсенал методів:

- використання природних і преформованих фізичних факторів;
- використання фізичних вправ;
- лікувальне та оздоровче харчування;
- гомеопатичні засоби;
- ароматерапія;
- традиційні методи лікування;
- психотерапевтичні технології;
- біоенергоінформаційні технології;
- інші немедикаментозні лікувально-профілактичні технології.

Інформаційно-навчальні технології спрямовані на розвиток у населення навичок по самооцінці і самокорекції стану здоров'я, виявлення і усунення факторів розвитку захворювань і функціональних порушень, тобто на самооздоровлення. Часто провідним підходом до оздоровлення, є *педагогічні технології* – це навчання в області здоров'я, виховання самовідповідальності за своє

здоров'я, прилучення до здорового способу життя [2,4,7].

ВМ покликана на практиці об'єднати і реалізувати всі переваги оптимального поєднання немедикаментозних методів оздоровлення і медичної реабілітації, розглядаючи два цих напрямки в єдності. У системі практичної охорони здоров'я відновлювальна медицина є видом спеціалізованої медичної допомоги і включає:

- оцінку функціональних резервів (адаптивних можливостей) організму;
- розробку і реалізацію програм оздоровлення та медичної реабілітації на основі комплексного застосування медикаментозної терапії і немедикаментозних технологій та технологій традиційної медицини [4,5].

Надання медичної допомоги у ВМ здійснюється медичними працівниками закладів (підрозділів) відновної медицини. Це стосується фахівців з фізіотерапії, рефлексотерапії, мануальної терапії, лікувальної гімнастики та спортивної медицини, реабілітологів, які працюють, в системі оздоровлення і медичної реабілітації, тобто у ВМ.

Відновлення і підтримання здоров'я людини, підвищення функціональних резервів і адаптаційного по-

тенціалу організму, поліпшення якості життя і працездатності людини є актуальним завданням профілактичного та реабілітаційного напрямків ВМ. Основне значення в системі реабілітаційних заходів має прагнення зберегти і відновити здоров'я здорових (принцип валеологічного напрямку) або практично здорових людей на стадії передхвороби або початкових проявів її, тому що в цьому випадку відмінною рисою відновлення є оборотність процесу [1, 2].

Відновлювальна технологія управління здоров'ям передбачає:

- характеристику керованого об'єкта (діагностика здоров'я);
- складання програми управління (оздоровлення) та її реалізацію;
- оцінку адекватності та ефективності (зворотний зв'язок)

У ВМ широко використовуються техногенні способи реабілітації. Це обумовлено особливістю вітчизняної концепції оздоровлення, яка має на меті, крім усунення порушень в регулюючих системах організму, відновлення функціональних порушень у різних системах організму [3,6].

Успішний розвиток «техногенних» способів оздоровлення обумовлений інтенсивним розвитком оздоровчих заходів у медичних установах. У програмах ре-

абілітації, оздоровчі технології з використанням спеціальних апаратів, і штучних мінеральних вод, здобувають важливе, іноді провідне значення.

Структурно відновлювальна медицина поєднує два напрямки :

– *перший* - активне збереження і відновлення здоров'я здорових або практично здорових людей, а також осіб, що мають функціональні порушення в результаті несприятливого впливу факторів зовнішнього середовища і професійної діяльності;

– *другий* напрямок представляє медична реабілітація хворих людей і інвалідів. Цьому контингенту осіб притаманна наявність соматичних захворювань і необоротних морфологічних змін в органах і тканинах [1,2].

Важливим напрямом ВМ є розробка методів раціонального використання засобів фізичної культури і спорту для зміцнення здоров'я і профілактики захворювань, підвищення вольових, психофізичних якостей особистості, фізичної працездатності, емоційної стійкості ефективних заходів попередження захворювань і травм у спортсменів, розробки найбільш раціональних гігієнічних умов фізичного виховання, медичного контролю за функціональним станом осіб, що займаються спортом, а також програм

відновлення функцій і реабілітації спортсменів [2,5].

Висновки:

1. В системі охорони здоров'я створені передумови для формування оздоровчо-реабілітаційного напрямку у вигляді ВМ, який повинен реалізувати всі переваги оптимального поєднання немедикаментозних методів оздоровлення і медичної реабілітації, розглядаючи два цих напрямки в єдності.

2. Відмінною рисою ВМ є профілактична спрямованість, що реалізується шляхом підвищення адаптивних можливостей людини з метою відновлення і зміцнення здоров'я, підвищення професійної надійності і довголіття на основі переважного застосування природних і штучних фізичних чинників, фізичних вправ і факторів традиційної терапії.

4. Перспективним напрямом ВМ є розробка методик комплексного використання засобів фізичної культури і спорту для зміцнення здоров'я населення і профілактики захворювань, а також створення програм реабілітації спортсменів після спортивних ушкоджень.

3. Від ступеня взаєморозуміння і інтеграції зусиль всіх, зацікавлених у

цьому процесі сторін, залежить, наскільки швидко цей напрямок стане здатним реалізувати всі ті потенційні можливості, які в ньому закладені.

Література:

1. Актуальные проблемы адаптационной, экологической и восстановительной медицины / Под ред. Н.А.Агаджаняна, В.В. Уйба, М.П.Куликова, А.В.Кочеткова. — М.: Медика, 2006. — 208с., ил.
2. Александров В. В. Основы восстановительной медицины и физиотерапии : учеб. пособие / В. В. Александров, А. И. Алгазин. - М. : ГЭОТАР-Медиа, 2008. — 214 с.
3. Бобровницкий И.П. Новые медицинские технологии./И.П. Бобров-ницкий, В. К. Фролков, В. И. Михайлов, А. Т. Сейсенова // Новое медицинское оборудование. — М.: 2008. — № 9. — С. 34–48.
4. Калмыкова Н.В. Обоснование создания центров восстановительной медицины и курортологии // Актуальные проблемы восстановительной медицины. Материалы Международного конгресса Здравница – 2002. - М: РНЦ вост. медицины и курортологии, 2002,- 0,15 п.л.
5. Епифанов, В. А. Восстановительная медицина : учебник / В. А. Епифанов. – Москва : ГЭОТАР-Медиа, 2012. - 304 с.
6. Пономаренко Г.Н. Физические методы лечения: Справочник. – Изд-е 3-е перераб. доп / Г.Н. Пономаренко. – СПб, 2006. – 336 с.
7. Хан М.А. Восстановительная медицина в системе оздоровления детей и подростков // Здоровье здорового человека. — М.: 2007. — С. 453 — 472.

Інформація про авторів:

Латенко Світлана Борисівна, старший викладач кафедри біобезпеки і здоров'я людини

E-mail: mmif@kpi.ua

Пеценко Надія Іванівна, старший викладач кафедри біобезпеки і здоров'я людини
Факультет біомедичної інженерії (ФБМІ)
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут» імені Ігоря Сикорського